Ühiskonnaõpetuse valikkursus «Inimene ja õigus».
Õpilane:
1)tunneb õiguse olemust ja põhimõtteid ning Eesti õigussüsteemi;
2)on kursis muutustega õigussüsteemis;
3)kasutab õigusalaseid teadmisi ja oskusi igapäevaelus;
4)valdab tahet ja võimet osaleda õigusalastes diskussioonides, oskab iseseisvalt toimida teda puudutavate lihtsamate õigusprobleemide puhul;
5)on omandanud õiguskäitumise seisukohast olulisi kriitilise mõtlemise, analüüsi, suhtlemise, vaatluse ja probleemide lahendamise oskusi;

Kuu	**Õpitulemus.**	**õppesisu**	**Kohustuslik hindamine (viis ja vahendid)**	**Läbivad teemad, lõiming, üldpädevused**
september	Kursuse lõpul õpilane saab aru õiguse tekkeloost ja õigusest kui ühiskonnaelu valdkonnast.	**I.Mis on õigus ja kuidas see tekkis - 3 tundi** Õigus ja selle teke, õiguse kodifitseerimine, tavaõigus, seadus, kohus, õigussüsteem, Rooma õigus, inimõigused, kodanikuõigused, Mandri-Euroopa õigussüsteem, Anglo-Ameerika õigussüsteem, kohtupretsedent.		**Üldpädevused** Kultuuri- ja väärtuspädevus. Enesemääratluspädevus. Õpipädevus. Suhtluspädevus. **Lõiming** Keel ja kirjandus, sh võõrkeeled. **Läbivad teemad:** Väärtused ja kõlblus
oktoober	Kursuse lõpul õpilane: 1) saab aru nüüdisaja õiguse struktuurist; 2) suudab määrata õigussuhteid edaspidiste õpingute käigus.	**II.Õiguse jagunemine, süsteem ja allikad- 3 tundi** Eraõigus, avalik õigus, õiguse allikas.		**Üldpädevused** Kultuuri- ja väärtuspädevus. Enesemääratluspädevus. Õpipädevus. Suhtluspädevus. **Lõiming** Keel ja kirjandus, sh võõrkeeled. Matemaatika

				Looduaained **Läbivad teemad**: Elukestev õpe ja karjääri planeerimine.
november	Kursuse lõpul õpilane: 1) tunneb Eesti omariikluse kujunemislugu; 2) mõistab õpitud õigusküsimusi; 3) seostab käsitletud küsimuste kontekstis minevikku ja tänapäeva.	**III.Eesti õigussüsteemi ajalooline kujunemine- 3 tundi** Rahvaste enesemääramisõigus, selle rakendamise näiteid ajaloost, Eesti riigi teke rahvaste enesemääramisõiguse alusel, õigusliku järjepidevuse printsiip, Eesti iseseisvuse taastamine õigusliku järjepidevuse printsiibi alusel, õigusriik (Immanuel Kant).		**Üldpädevused** Kultuuri- ja väärtuspädevus. Enesemääratluspädevus. Õpipädevus. Suhtluspädevus. **Lõiming** Keel ja kirjandus, sh võõrkeeled. **Läbivad teemad:** Väärtused ja kõlblus
detsember	Kursuse lõpul õpilane: 1) oskab eristada õiguslikku ja mitteõiguslikku suhet; 2) määrab õiguslikes suhetes osalejaid, lahendab lihtsamaid ja põhimõttelisemaid õiguslikke vaidlusi.	**IV.Õigussuhe- 2 tundi** Õigussuhe, subjektiivne õigus, juriidiline kohustus, juriidiline fakt, tegu, sündmus, õigussuhte subjekt, õigussuhte objekt, juriidiline isik, õigusvõime, teovõime.		**Üldpädevused** Kultuuri- ja väärtuspädevus. Enesemääratluspädevus. Õpipädevus. Suhtluspädevus. Ettevõtlikkuspädevus. **Lõiming** Keel ja kirjandus, sh võõrkeeled. **Läbivad teemad:** Elukestev õpe ja karjääri planeerimine.

				Tervis ja ohutus. Väärtused ja kõlblus
	Kursuse lõpul õpilane: 1) omandab teadmisi inimõiguste olemusest ja eripärast ning ülevaate inimõigustealastest dokumentidest; 2) tunneb inimõiguste järgimist Eestis ja olukorda maailmas; 3) märkab ja analüüsib inimõiguste probleeme; 4) on salliv erinevate inimeste ja mõtteviiside suhtes.	**V.Inimõigused- 2 tundi** Inimõigused, põhiõigused, kodanikuõigused, inimõiguste subjekt, inimõiguste kaitse süsteem, inimõiguste kaitse ja järelevalve organisatsioonid, inimõiguste piiramine.		**Üldpädevused** Kultuuri- ja väärtuspädevus. Enesemääratluspädevus. Õpipädevus. Suhtluspädevus. **Lõiming** Keel ja kirjandus, sh võõrkeeled. Looduaained **Läbivad teemad:** Kultuuriline identiteet. Tervis ja ohutus. Väärtused ja kõlblus
Jaanuar	Kursuse lõpul õpilane: 1) on omandanud teadmisi perekonnaõigusest, sealhulgas tema enda õigustest, kohustustest ning vastutusest perekonnasuhetes; 2) suhtub positiivselt perekonda ning laste kasvatamisse.	**VI.Perekonnaõigus- 3 tundi** Perekond, abielu ja abiellumine, abielu lõppemine, perekonnaseisuasutus, perekonnaseisuakt, perekonnaseisutunnistus, abieluvaraleping, ühisvara, lahusvara, abikaasade varalised õigused ja kohustused, laps perekonnas, ülalpidamiskohustus, elatis, elatisraha, vanemlikud õigused, pärimine, pärandaja, pärand, pärija, pärimise käik, pärandi avanemine, testamenditäitja,		**Üldpädevused** Kultuuri- ja väärtuspädevus. Enesemääratluspädevus. Õpipädevus. Suhtluspädevus. Ettevõtlikkuspädevus. **Lõiming** Keel ja kirjandus, sh võõrkeeled. **Läbivad teemad:** Elukestev õpe ja karjääri planeerimine. Tervis ja ohutus. Väärtused ja kõlblus

		inventuur, annak, pärimisleping, testament, notariaalne testament, kodune testament, seaduse järgi pärimine, pärimine pärandaja viimse tahte kohaselt, sundosa.		
	Kursuse lõpul õpilane: 1) on omandanud algteadmised asjaõigusest ning oskab orienteeruda omandisuhetes; 2) on omandanud praktilisi oskusi asjaõiguse toimimisest igapäevaelu tasandil.	**VII.Asjaõigus- 3 tundi** Leping, lepingu tingimused, suuline leping, kirjalik leping, lepingute areng, riigi roll lepingute täitmisel, lepingute sõlmimine, notariaalne leping, notar, lepingu täitmine, lepingu mittetäitmine, lepinguline kahju, lepinguväline kahju, mittevaraline kahju, viivis, leppetrahv, käendus, omand, valdused, hüpoteegid, servituudid, intellektuaalomand.		**Üldpädevused** Kultuuri- ja väärtuspädevus. Enesemääratluspädevus. Õpipädevus. Suhtluspädevus. Matemaatika-, loodusteaduste-ning tehnoloogiaalane pädevus. Ettevõtlikkuspädevus. **Lõiming** Matemaatika **Läbivad teemad:** Tervis ja ohutus.
veebruar	Kursuse lõpul õpilane: 1) eristab lepingu vorminõudeid ning mõistab erinevate lepingutingimuste tähtsust; 2) eristab eriliigiliste lepingute erinevaid olulisi tingimusi; 3) teab, kus võib lepingute sõlmimisel tekkida probleeme, ning suhtub lepingute sõlmimisse tähelepanelikult.	**VIII.Lepingud- 2 tundi** Leping, lepingu tingimused, suuline leping, kirjalik leping, notariaalne leping, notar, lepinguline kahju, lepinguväline kahju, moraalne kahju, viivis, leppetrahv, käendus.		**Üldpädevused** Kultuuri- ja väärtuspädevus. Enesemääratluspädevus. Õpipädevus. Suhtluspädevus. Ettevõtlikkuspädevus. **Lõiming** Matemaatika **Läbivad teemad:** Tervis ja ohutus.
	Kursuse lõpul õpilane: 1) teab töölepingu olemust ja	**IX.Tööõigus- 3 tundi**		**Üldpädevused** Kultuuri- ja väärtuspädevus.

	olulisi tingimusi ning oma õigusi töölepingu lõpetamisel; 2) teab töölepingu ja töövõtulepingu erinevust ning oskab hankida abi tööõigusküsimustes; 3) oskab sõlmida töölepingut.	Tööleping, katseaeg, töövaidluskomisjon, töövõtuleping, avalik teenistus.		Enesemääratluspädevus. Õpipädevus. Suhtluspädevus. Ettevõtlikkuspädevus. **Lõiming** Keel ja kirjandus, sh võõrkeeled. **Läbivad teemad:** Elukestev õpe ja karjääri planeerimine. Tervis ja ohutus. Väärtused ja kõlblus
Märts	Kursuse lõpul õpilane: 1) oskab käituda probleemsetes tarbimissituatsioonides ning oma õiguste kaitsmiseks abi otsida; 2) on teadlik ja säästlik tarbija.	**X.Tarbijakaitse- 3 tundi** Tarbija, kaup, teenus, tarbija õigused ja kohustused, teenuse või kauba pakkuja õigused ja kohustused, reklaam, kataloogid, kvaliteet, hind, kauba ja teenuse eest tasumine, pretensioon ja selle esitamine, kompensatsioon.		**Üldpädevused** Kultuuri- ja väärtuspädevus. Enesemääratluspädevus. Õpipädevus. Suhtluspädevus. Ettevõtlikkuspädevus. **Lõiming** Matemaatika **Läbivad teemad:** Teabekeskkond. Tervis ja ohutus. Väärtused ja kõlblus
	Kursuse lõpul õpilane tunneb ja järgib autoriõiguse kaitse seaduse nõudeid.	**XI.Intellektuaalomand- 2 tundi** Autor, õiguste valdaja, teos, kaubamärk, patent, andmebaas, isiklikud õigused, varalised õigused,		**Üldpädevused** Kultuuri- ja väärtuspädevus. Enesemääratluspädevus. Õpipädevus. Suhtluspädevus. Ettevõtlikkuspädevus.

		kasutusõigus, litsents, autoritasu, piraatkoopia, viitamine ja tsiteerimine.		**Lõiming** Keel ja kirjandus, sh võõrkeeled. **Läbivad teemad:** Väärtused ja kõlblus
aprill	Kursuse lõpul õpilane: 1) on omandanud teadmisi karistusõiguse eesmärkidest ja olulisematest põhimõtetest; 2) teab, miks mõni taunitav tegu on kriminaalkorras karistatav ja teine mitte; 3) mõistab süütegude eest kohaldatavaid karistusi ning teab karistamist välistavaid asjaolusid; 4) on teadlik vajadusest võidelda ennetavalt kuritegevuse vastu.	**XII.Karistamine ja karistusõigus- 3 tundi** Süütegu, süüteo koosseis, tahtlus, kavatsetud tegu, kaudne tahtlus, ettevaatamatus, kergemeelsus, hooletus, süü, õigusvastane tegu, süüvõimelisus, karistus, karistuse eesmärgid, aegumine, süütuse presumptsioon.		**Üldpädevused** Kultuuri- ja väärtuspädevus. Enesemääratluspädevus. Õpipädevus. Suhtluspädevus. **Lõiming** Keel ja kirjandus, sh võõrkeeled. **Läbivad teemad:** Tervis ja ohutus. Väärtused ja kõlblus
mai	Kursuse lõpul õpilane: 1) on omandanud teadmisi Eesti kohtusüsteemist, kohtumenetluse põhimõtetest ning menetluses osalevate isikute õigustest ja kohustustest; 2) eristab erinevaid menetlusstaadiume.	**XIII.Kohtumenetlus- 3 tundi** Eesti kohtusüsteem, kohtumenetluse olemus ja selle liigid, tsiviilasi, haldusasi, kriminaalasi, maakohus, halduskohus, ringkonnakohus, riigikohus, hagiavaldus, võistlevuse printsiip, uurimisprintsiip, süütuse presumptsioon, esindaja, kaitsja.		**Üldpädevused** Kultuuri- ja väärtuspädevus. Enesemääratluspädevus. Õpipädevus. Suhtluspädevus. **Lõiming** **Läbivad teemad:** Elukestev õpe ja karjääri planeerimine. Tervis ja ohutus. Väärtused ja kõlblus